

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 BERGEN

Deres ref:
Vår ref: 2017/85017
Dato: 26.04.2017
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

ANMODNING OM Å STENGE ET FISKEOMRÅDE FOR ATLANTISK KVEITE, SAMT FORBY ALL FANGST AV KVEITER OVER 2 M (CA.100 KG)

På oppdrag fra Mattilsynet, har Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) gjennomført et prosjekt på Atlantisk kveite i perioden 2013 til 2015. Rapporten (2016) «Kartlegging av fremmedstoffer i Atlantisk kveite (*Hippoglossus hippoglossus*)». Havforskningsinstituttet (HI) har koordinert innhenting av prøvene. Fisket er utført av Hls forskningsfartøy og havgående og kystgående referanseflåte, samt lokale fiskere.

Mattilsynets rolle

Mattilsynet må på bakgrunn av vitenskapelig vurdering av helsemessig risiko, vurdere tiltak for å verne forbrukerne (risikohåndtering). Et tiltak er å fastsette øvre grenseverdier. Dette tiltaket er rettet mot virksomhetene som omsetter matvarer og bidrar til å redusere eksponeringen for forbruker. Eksponeringen for fremmedstoff er ikke bare avhengig av konsentrasjonen i et næringsmiddel men også av hvor mye av det aktuelle næringsmidlet man faktisk spiser. Et annet viktig risikoreducerende tiltak er derfor å gi råd eller advarsel om å begrense inntaket av næringsmidler som bidrar betydelig til eksponeringen.

De som fangster til eget bruk må selv ta ansvaret for at ikke innholdet av fremmedstoffer er farlig høyt. Til hjelp med dette gir Mattilsynet råd eller advarsel om å unngå inntak av fisk og sjømat fra forurensede områder hvis det foreligger informasjon om at innholdet av fremmedstoffer matvaren overstiger fastsatte grenseverdier.

Rapportens resultater

Kveitene i denne undersøkelsen er i hovedsak samlet inn fra havområdene fra Møre til Nordkapp (Norskehavet) der det meste av fisket etter Atlantisk kveite foregår. Det ble også fisket noen kveiter i et område nordøst for Nordkapp og ved Bjørnøya.

Undersøkelsen viser store variasjoner av miljøgifter i kveitene. Grovt sett øker mengdene av miljøgiftene fra nord (Barentshavet) mot sør (Norskehavet), og videre til Nordsjøen og Skagerrak. Like viktig er det at innholdet av miljøgiftene er økende med størrelse og alder på individene.

Rapporten gir en god oversikt over mengder av miljøgifter som er registrert, og hvordan innholdet av miljøgiftene øker med økende størrelser av fiskene.

De Atlantiske kveitene er undersøkt for mange miljøgifter. Området Norskehavet-sør utenfor Nordland, på Sklinnabanken, skiller seg ut med de høyeste gjennomsnittsverdiene av tungmetallet kvikksølv (Hg) i filet med 0,54 mg/kg. Dette er ikke over grenseverdien, men likevel langt høyere enn resultatene fra de øvrige områdene der gjennomsnittsinholdet av kvikksølv var 0,21 mg/kg.

For de andre metallene ble det stort sett registrert lave verdier.

De organiske miljøgiftene som det er analysert for i muskel¹ er:

- Dioksin (Sum PCDD/F)
- Sum dioksin og dioksinlignende PCB (Sum PCDD/F + dl-PCB)
- PCB₆
- Bromerte flammehemmere (PBDE₇)
- Poly- og perfluorerte akrylstoffer (PFAS)

Sum PCDD/F og dl-PCB viste stort sett lave gjennomsnittsverdier, med lavest lengst nord og økende sørover. Også for de organiske miljøgiftene var det Sklinnabanken som hadde de høyeste gjennomsnittsverdiene og med flest overskridelser av grenseverdiene.

Området Nordsjøen/Skagerrak hadde også høye gjennomsnittsverdier med en del overskridelser, men her foregår det ikke noe profesjonelt fiske etter Atlantisk kveite.

For PCB₆ er trenden mye den samme som over, men med den høyeste snittverdien for området Sklinnabanken. For vektclassen av fiskene under 2 m (ca.100 kg), er PCB₆ ikke særlig problematisk, med kun få overskridelser.

For PBDE₇ ble det målt lave til moderate verdier, med unntak av noen store enkeltindivid. Her er også trenden med laveste verdier lengst nord (Barentshavet) og høyest i Norskehavet-sør. Fra Nordsjøen/Skagerrak var antallet individ for lave til noen kvalifiserte vurderinger, men som kun kan indikere at det er høyt innhold av miljøgifter, også i de lavere vektclassene.

For PFAS ble det kun analysert svært lave verdier for hele uttaket av kveite, og åtte av PFAS-forbindelsene var under kvantifiseringsgrensen (LOQ).

Mattilsynets vurdering av rapporten

Det er tydelig at innholdet av miljøgiftene øker med størrelsene av fiskene. Hovedtyngden av fiskene fra undersøkelsen var mindre enn 40 kg. I disse var det få miljøgifter som overskrider grenseverdiene, med unntak av noe overskridelse på Sklinnabanken.

For metallene er særlig kvikksølv (Hg) en problematisk miljøgift. Det er imidlertid kun i de høyeste vektclassene det kan forventes at grenseverdien blir overskride.

For de andre metallene (Pb, Cd, As og Se) er det ikke analysert problematiske verdier i forhold til grenseverdiene.

Mange av de undersøkte organiske miljøgiftene viser tydelig stigende innhold, med stigende vekt. Analyser av dioksin (PCDD/F), og summen av dioksin og dioksinlignende-PCB (PCDD/F+dl-PCB) er tatt fra deler av fileten som omtales som B-snitt eller I-snitt.

¹ B- og I-snitt – se rapporten side 14.

For PCB6 er det overskridelser av grenseverdien i fileten av kveite fra Nordsjøen/Skagerrak med opptil 25 %. Ellers er det kun mindre overskridelser av PCB6.

For poly- og perfluorerte akrylstoff (PFAS) og bromerte flammehemmere (PBDE7) viser de analyserte resultatene lave eller under deteksjonsgrensen (LOQ).

Om vi ser på vektclassene samlet for fiskeområdene for Atlantisk kveite, finner vi følgende resultater:

Analyseresultatene for fiskene med vekt <40 kg viser gode resultater fra alle områdene, men med noen overskridelser også for denne vektclassen på Sklinnabanken.

For vektclassene 41 – 60 kg (ca.1,2 m – ca.1,6 m) og 61- 100 kg (ca.1,6 m - ca.2,0 m) er det en del flere overskridelser av grenseverdiene, som øker med økende størrelser. Det gjelder særlig for de organiske miljøgiftene PCDD/F og sum PCDD/F+dl-PCB, og flest overskridelser ved Sklinnabanken. For PCB6 var det en del overskridelse av grenseverdien i de feteste områdene (I-snitt - buk/rygg) på fiskene,

For de høyeste vektclassene 101 – 225 kg (ca.2,0 m – ca.2,6 m) er det analysert verdier over grenseverdiene for de organiske miljøgiftene helt opptil 60 % i B-snitt og 100 % i I-snitt. Det er også overskridelser for metaller og da særlig Hg.

Det var et av områdene som skilte seg kraftig ut når vi ser hvor mye miljøgifter som ble funnet i kveitene. På Sklinnabanken, i Norskehavet sør utenfor Nordland, hadde kveiter helt ned til under 40 kg et til dels problematisk nivå av de organiske miljøgiftene. Samlet for kveitene (60 stk.) var det overskridelser for kvikksølv i 12 %, dioksiner og dioksinlignende PCB i B-snitt 5,1 % og dioksiner og dioksinlignende PCB i I-snitt 58 %. Fisker herfra vil representere et betydelig problem for mottakene å kunne kontrollere med sikte på innenlands omsetning eller eksport.

Hvis man i tillegg til fisken over 2 m (ca.100 kg) som må slippes ut igjen, tar vekk alle kveiter fra området ved Sklinnabanken (innenfor del av område 06), avtar prosentandelen med overskridelser til: 0 % for kvikksølv, 0,3 % for dioksiner og dioksinlignende PCB i B-snitt og 5,3 % for dioksiner og dioksinlignende PCB i I-snitt.

Uten fisk fra Sklinnabanken og ingen kveiter over 2 m (ca.100 kg), viser undersøkelsen her gode resultater for kveitene som skal omsettes. Den alt vesentlige delen av fiske er for de Atlantiske kveitene er under 60 kg, med det største volumet under 40 kg. Dermed kan de Atlantiske kveitene for resten av områdene der fiske foregår, tas uten spesielle merknader om problematiske nivå av hverken tungmetaller, særlig Hg, eller for de organiske miljøgiftene. Fra Mattilsynets side blir tilsynet med mottakene helt standard, og mottakene/producentene trenger kun et vanlig stikkprøvegime i henhold til forskriftskravene.

Anmoder om å forby fiske av stor kveite og stenging av kveitefiske på Sklinnabanken

På grunnlag av resultatene fra undersøkelsen av Atlantisk kveite fra NIFES, anmoder derfor Mattilsynet Fiskeridirektoratet om å stenge Sklinnabanken (del av området 06 fra undersøkelsen) for fiske av Atlantisk kveite. Se vedlagte kartskisse.

Mattilsynet begrunner dette med at på området Sklinnabanken har Atlantiske kveiter ned til godt under 40 kg et tydelig problem med miljøgifter, og særlige kvikksølv og de organiske miljøgiftene dioksin og dioksinlignende PCB. Atlantisk kveite fra området Sklinnabanken langs egge-kanten og på banken, har et tydelig men ikke identifisert problem med påvirkning av nevnte miljøgifter.

Undersøkelsen viser at fiske av Atlantisk kveite over 2 m (ca.100 kg) inneholder høye nivå av miljøgifter. Mattilsynet ber Fiskeridirektoratet om å forby all fangst av disse også. Slike store kveiter bør slippes ut i havet igjen. Dersom de er hardt skadet, skal de avlives først.

Om Sklinnabanken stenges og all fangst på kveiter over 2 m (ca.100 kg) opphører, viser

undersøkelsen at fiske av Atlantiske kveiter under 2 m (ca.100 kg) stort sett er uten eller med et lite problem i forhold innhold av miljøgifter og dermed trygge å spise.

Alle resultater og sammenhenger er godt beskrevet i detalj i rapporten fra NIFES.

Med hilsen

Lise Charlotte Rokkones
Seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til:
Elisabeth Wilmann
Mattilsynet Region Nord
Mattilsynet Region Sør og Vest
Nærings- og fiskeridepartementet
Lars Tore Hestad
Anne Marie Abotnes
Mattilsynet Region Midt

Vedlegg: Kart (forslag)
 Posisjoner for område for stenging
 Tabell fra Forsker (alternativene)